

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 25. августа 1905 год. Бр. 7607. које гласи:

„да се Љубомир Грубишић, обућар из М. Митровице, родом из Лаћерака, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој, заједно са својим малолетним синовима Душаном и Стеваном и малолетним кћерима Александром и Зорком, прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. октобра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ II.

Државински спорови, осим тога што су, због питања која подстичу, компликовани, још су, и са гледишта материјалних интереса у њима ангажованих, врло важни. Установљене ради заштите државине, државинске тужбе штите, у исти мах, и својину. Управо, циљ интердиката посесорних јесте баш обезбеђење својине. Одржавајући фактичко стање, које је једним незаконитим актом (*vi, clam, precario*) поремећено, државинска тужба води том резултату да терет доказивања у својинском (петиторном) спору пренесе на онога који нема државину. Ово, пак, држаоце, који су, у исти мах, и прави господари ствари (власници) а којима би било тешко или и немогућно доказати њихово право својине, ставља у нарочито повољан положај, што је, свакако, и са гледишта

општих интереса корисно. Отуда, једно законодавство које не би довољно заштићавало државину не би, на тај начин, довољно заштићавало ни својину, а такво је, специјално, наше законодавство, пошто, као што смо видели, у њему државинске спорове, који се могу појавити у току процедуре извршења,⁴⁸⁾ расправља

⁴⁸⁾ Српско законодавство о државини и њеној заштити веома је непотпуно. На првом месту непотпуно је материјално право, грађански законик. (В. у напред наведеном делу г. Гершића критику са свим умесну неких параграфа нашега грађ. законика о државини). Да наведемо само овај карактеристичан пример те непотпуности. Грађ. законик је пренебрегао да се изјасни о интердикту *rei recuperandae*. Оп. истина, у §§. 201., 202. и 208., претпоставља да је прави господар од своје ствари постављен и забрањује му да је силом поврати („... осим ако није на одбрани или гоњењу“ — §. 208. В. и § 855. нем. грађ. зак.), већ му се наређује да своју ствар судом тражи („... него ћеш од суда помоћи тражити“ — §. 201.; „онај коме то драго није, и противслови, нека противно докаже“ — § 202.; „Иначе, ако ти други не пушта ствар, да га судом имаш терати“ — § 208.), али се не види из тога: каквом ће се тужбом, да ли петиторном или посесорном, власник суду обрати, у случају да је државине лишен *vi, clam* или *precario*. Изгледа да законодавац од 1844. год. није ни мислио на *interdictum recuperandae possessionis*, када нигде не говори о року у коме се такав интердикат може подићи, као што то чине друга законодавства, а помените аустријско. По зак. од 27. октобра 1849., (за Хрватску и Славонију закон од 8. сивиња 1890.), тужба за повраћај самовласно одузете ствари (*Die Besitzentsetzungsklage*) има се подићи у року од тридесет дана, рачунајући од дана дејекције (*delectio*) или од дана од када је држалац за ову сазнао. Али у овом последњем случају не сме проћи више од једне године од дана депосесије (*Stubenrauch, op. cit., S. 431; Rušnov, op. cit., I. Str. 498.*)

Можемо, у прилог решења овога питања у нашем законодавству, навести § 375. а. крив. зак. који, као иступ, казни самовласно (без насиља) заузимање „општинске или правителствене или опште народне земље“, или „каког приватног добра“. Грађанско тражење (уз кривичну тужбу) да се добро поврати тужиоцу јесте, на сваки начин, овде *interdictum recuperandae possessionis*. Али, ова одредба са свим је специјалне природе. Она се односи само на земље (непокретности). Затим, заузимање мора имати карактер иступа. Отуда питање: каквом ће се тужбом депосидирани послужити, ако заузимање нема тај карактер?

Quid ако је иступ застарео (§ 396. крив. зак.)? По допуни §. 375. а. од 17. јануара 1904. год. власт (полицијска или општинска) ослободиће туженога, али ће решити грађанско питање о реституцији добра. Ако

административна власт која ни по свом зависном положају (изузев Државни Савет) ни по својој евентуалној нестручности није много за препоруку. Питање: да ли ће извршна власт, у случају § 466. грађ.

уземо, да ће и тада тражење повраћаја ствари бити интердикат *recuperandae possessionis*, онда нам остаје питање: до кога рока ће, по застарелости иступа, власт моћи, на основу такве (државинске) тужбе, спор решити? Ми смо горе (у аустријском праву) видели, да се та државинска тужба има подићи у релативно кратком року. И ово је са свим разумљиво. Јер овим интердиктом се штити фактичко стање које је самовласно поремећено. Економски интереси захтевају да се фактичка стања обезбеде. Ово значи да се та обезбеда мора тражити одмах; јер, ако се, после самовласног уништаја једног фактичког стања, тужба за дуго време не подигне, онда ћемо имати друго фактичко стање које ће требати, у горе реченом интересу, заштити, све докле, док се не би доказало да је оно противно праву. И напоследку, ако је иступ из § 375. а. застарео пре подизања кривичне тужбе, може ли се употребити интердикат?

Затим, како ће бити код незаконите депосесије (*vi, clam, precario*) покретних ствари? Да ли ће тужилац, уз кривичну тужбу, подићи и петиторну, или ће интердикат *recuperandae possessionis* бити довољан? Quid у случају, да самовласна депосесија покретне ствари нема карактер кривичнога дела, и да се ствар има тражити грађанском тужбом? Хоће ли ова бити својинска или државинска? Како ће бити ако је кривична застарела?

Све су ово питања од велике важности, а законске одредбе које би се на њих односиле или су нејасне или су погрешне. Тако, § 397. крив. зак., који у последњем ставу говори о застарелости права на накнаду штете проузроковане иступним делом, вели, *in fine*, овако: „Право на досуђену накнаду штете и право на повраћај суди се такође по грађанском законик“. Пропис, у колико се тиче повраћаја ствари, непрецизан. Каквом ће се тужбом тражити ствар на траг, да ли својинском или интердиктом, пошто су обе ове тужбе грађанске природе? Даље, крив. суд. пост., у §§ 300. и 301., говори о о петиторној тужби у месту о државинској. § 300., у трећем ставу, изражава се овако: „Пре него се коме овако ствар поврати, оштећени је дужан доказати, да је ствар његова, а ово може доказивати не само свима начинима, по којима се доказује *soi eigenheit* у грађанским парницама, него и заклетвом“. Дакле, ако је држалац лишен ствари, и, пр., *vi* или *clam*, он мора, изгледа, доказати, за повраћај, своје право својине или се заклети, да то право има на њој. У месту, као што то чине друга законодавства која штите државину, да оштећени доказује ту само факат државине, он мора доказати својину. Систем погрешан и опасан, јер он државини одузима скоро сваки њен значај.

суд. пост., узети дотично добро у попис или не, да ли ће упутити на парницу пријављенога господара или повериоца, то питање зависи од тога факта: у чијој је државини та ствар, тешкоћа која је, као што смо већ видели, далеко од тога да буде мала. А од решења те тешкоће зависиће, често пута, и судбина петиторне тужбе пријављенога господара или дужника (односно његовог повериоца).

Страна законодавства, држећи се начела сепарације управне и судске власти,

Из ово неколико кратких примедба види се колико је наше материјално право о државини недовољно и колико је потребно да се оно што пре ревидира и реформише.

Наше законодавство није овде боље ни са гледишта формалног права. Пре свега, за државинске спорове — тамо где их може бити по нашем законодавству — надлежна је, поред општинског суда, и власт полицијска. Шта више, ова ту има ширу надлежност, пошто она решава инцидентно, у процедури извршења, о државини. Истина, такву надлежност има и суд општински, у колико је реч о одлукама које он сам извршује, али, сумње нема, суд општински ће много ређе него полиција имати прилике да се таквим питањима бави. И, ако је државински спор полиција расправља у току извршења какве грађ. одлуке судске, заинтересовани може изјавити жалбу само административним властима. Тек ако би се питање о државини расправљало, у случају каквог иступа (н. пр. § 375. а. крив. зак.), он би се могао жалити првостепеном суду (§§ 15. и 16. пол. уредбе). Што се процедуре тиче, и она је нерегулисана. За полицију нема никаквих нарочитих правила у том случају. Процедура суда општинског је, као што знамо, сумарна. Примедба која, овде, добија нарочиту важност, пошто суд општински може бити позван да решава о државини н. пр. непокретних доbara (§ 375. а. крив. зак.) далеко изнад вредности до које, у својинским споровима, досеже његова надлежност (§. 6. а. грађ. суд. пост.).

Укратко, можемо слободно рећи да, у нашем законодавству, нема ни једне материје у којој, како са гледишта материјалног тако и формалног права, влада толика непотпуност, нејасност и хаос као у питањима о државини.

Друга су законодавства, напротив, брижљиво разрадила овај део приватног права. И не само то, већ су, и у прописима о власти надлежној за суђење државинских спорова, пружила довољну заштиту. Тако, те парнице суди, у Француској, кантонални судија (le juge de paix), и његова одлука подлежи ту увек контроли првостепенога суди (le tribunal d'arrondissement).

То је по закону од 25. маја 1838., већ наведеном, који је одредио надлежност кантоналних судија. Закон тај у неколико је измењен законом од 2—5. маја 1855.. Што се поступка тиче, он је, у главном, и код државинских спорова онакав исти као и код осталих спорова стављених у надлежност кантоналних судија. Он је изложен у првој књизи првога дела законика о грађ. суд. поступку која има за наслов: „De la jus tice de paix“. Да приметимо да, за посесорне спорове, има неких специјалних наређења у четвртом одељку ове књиге (Titre quatrième: „Des jugements sur les actions possessoires“). В. Garsonnet, *Précis de procédure civile*, p. 241 et suiv.; Bonfils, *op. cit.*, I, p. 127. à 129.

У аустријском праву, за расправу државинских спорова надлежан је котарски (срески) судија (Bezirksrichter). Тако је и у Хрватској и Славонији (по §. 53. закона од 16. вељаче 1853.). За суђење тих спорова има, за Цислетанију, нарочити поступак регулисан законом од 27. октобра 1849. (prossessorium summarissimum — Das Verfahren in Besitzstörungsstreitigkeiten) а за Хрватску и Славонију законом од 8. септембра 1890. В. Stubenrauch, *op. cit.*, I, S. 423 п. 1.; Rušnov, *op. cit.*, I, Str. 490; А. Ђорђевић, *Државина*, стр. 104..

У немачком праву, државинске тужбе нису искључиво у надлежности кантоналнога судије (Amtsrichter), већ су оне у надлежности првоступенога суда, ако је предмет спора изнад 375 франака. У Немачкој не постоји нека нарочита процедура за спорове ове врсте, што је, свакако, поред правила да државинске тужбе, у случају мало час означеном, иду пред првостепени суд, још једна врло озбиљна гаранција државине па, дакле, и својине. В. М. G. V. Scherer, *op. cit.*, p. 74.

нису као наше законодавство дала административној власти да она извршује грађанске одлуке судске. Пошто и тај посао, као што смо већ видели, чини саставни део судске процедуре у грађанским споровима, законодавства та ставила су принудну наплату у атрибуције једне власти више независне него што је административна. Тако, у француском законодавству, органи надлежни за извршење грађанских одлука судских, les huissiers, долазе у категорију чиновника који се зову спомоћни органи суда (les auxiliaires de la justice). Les huissiers, који се постављају декретом председника Републике и који морају имати прописане услове способности и моралности, налазе се под дисциплинском влашћу своје коморе (la chambre de discipline), што их ставља, у погледу централне управе, у довољно независан положај.⁴⁹⁾

Тако је и у аустријском праву, где су извршиоци грађанских, одлука судских, Die Vollstreckungsorgane, чиновници суду придодати, и називају се Die Beamte der Gerichtskanzlei и Die Gerichtsdienner. Дакле то је један ред судских чиновника, са свим одвојен од полиције која се само по потреби може наћи на помоћи извршним органима. (§ 26. der Executionsordnung vom Jahre 1896).

Разуме се да и инциденти који се могу појавити у току извршења долазе, у овом законодавству, у надлежност судске власти, поименце суди за извршење надлежнога, Der Executionsgericht, а то је Der Bezirksgericht (срески суд). §. 17. der Executionsordnung вели о томе овако: „Dem Executionsgerichte steht auch die Verhandlung und Entscheidung über alle im Laufe eines Executionsverfahrens und aus Anlass desselben sich ergebenden Streitigkeiten zu, sofern nicht im gegenwärtige Gesetze ein anderes Gericht dafür zuständig erklärt wird“. (Суду извршном припада да решава о свима споровима који се у току процедуре извршења или приликом не појаве, у колико овај закон није зато каква други суд огласио за надлежан.)

У немачком законодавству извршиоци грађанских одлука судских називају се Die Gerichtsvollzieher, који се сматрају као судски а не као административни органи, што им и само име показује. Инциденти извршења, као спорови приватно - правне природе, спадају у надлежност судова. Суд, у даном случају компетентан, зове се Das Vollstreckungsgericht (§§ 685., 686. и 690. der Civilprozessordnung für das Deutsche Reich).⁵⁰⁾

§ III

По чл. 146. Устава, трећи став, „Никаква државна власт, ни законодавна ни управна, не може вршити судске послове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт“. Као што смо и раније казали, овај пропис садржи правило о подели државних власти, па, да-

⁴⁹⁾ Boitard, Colmet-Daage et Glisson, *Leçons de procédure civile*, t. I, p. 58; Garsonnet, *op. cit.*, p. 180.

⁵⁰⁾ Gaupp, *Die Civilprozessordnung für das Deutsche Reich*, II Band, S. 286.

кле, и правило о подели судске и управне власти.

Да ли, поред ове уставне одредбе, могу опстати закони који стављају у надлежност полицијске власти суђење иступа и извршење грађанских одлука судских, заједно са расправљањем инцидента који се могу појавити у току тога извршења? То су несумњиво послови судске природе а наведени члан Устава вели, да управна власт (као ни законодавна) не може вршити судске послове. Међутим, тако исто несумњиво је и то да је власт која их код нас расправља, полиција и Државни Савет (овај последњи у питању је овде само у толико у колико је реч о извршењу грађанских одлука судских) власт административна. Није реч овде о томе да ли су ти закони противни Уставу. То је јасно. Него је реч о томе да ли они због тога могу постојати. И ово се питање поставља зато што је те законе (Уредбу од 1850. год. о кажњавању иступа и грађ. суд. поступак од 1865.) Устав затекао у животу. Да су они донесени после Устава, било би неоспорно да би ти закони, и поред своје противности са Уставом, морали добити своју примену. Свуда тамо где су било јавно - правни било приватно - правни односи обичним законима регулисани, ови закони имају се поштовати и од извршне власти (управне и судске) и од појединаца, јер код нас изнад законодавне власти нема друге до Уставотворца (В. чл. 117. Устава: „Закони и законите наредбе, који су законитим начином обнародовани имају обавезну силу за све грађане и власти земаљске“. В. и чл. 146. други став Устава). (свршиће се)

Живојин М. Периф.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

(НАСТАВАК)

II Секција: питања о администрацији:

1) Да ли држава сама треба да експлоатише и руководи рад осуђеника, или треба да га поверава приватним предузимачима? Који је начин бољи?

2) У коликој мери је рад у казним заводима од штетног упуца на приватну индустрију? И како би се могао уредити осуђенички рад, па да се у што већој мери избегне конкуренција?

3) Каква се средства могу употребити да се постигне добра заводска дисциплина и посебице: у колико може осуђеник располагати својом личном зарадом?

4) Какав би могао бити облик примене казне лишењем слободe за дуго, за неограничено време или за вечиту робију, а да се међутим не мора прибегавати колонијалној транспорацији? На каквим основима би се могли установити заводи, у којима би требало сместити ове разне врсте осуђеника?

5) На каквим основима и помоћу каквих би срастава било могућно, да се осигурају и спреме способни и подесни чиновници казних завода?

6) Треба ли признати да има непоправљивих злочинаца? Какве би мере ваљало предузети у случају позитивног одговора на ово питање, па да се друштво обезбеди од злочинаца тога рода?

7) У чему се разликује поступање према притвореном од поступања према осуђеном?

8) Треба ли дати сваком осуђенику рад сходан његовој жељи и његовим склоностима без обзира на количину и број заступљених радова у казним заводима?

9) Треба ли желети да се с осуђеницима поступа све блаже и блаже према класификацији и поступности, који ови у њој чине? Ако се одговори позитивно на ово питање, онда ће казна у првом свом стадијуму бити што строжија, и онда ће се сигурно усвојити хелијски систем, али какве радове треба у том случају усвојити на првом месту? Да ли ову поделу у класе треба вршити одмах чим осуђеник дође у завод или чекаати, да он претходно издржи један део казне без обзира на класификацију?

10) Ако се у намери обрађивања земље и колонизовања установи казни завод на каквом новом земљишту, треба ли у том заводу завести блажи начин поступања с осуђеницима но по осталим заводима? Ако би се тако узело, онда да ли би било уместо, да се, узев у обзир величину казне у овим заводима, уведе нарочити ред у погледу издржавања ове, па да се с њима поступа строго за извесно време пребивања у обичним заводима, пре но што се пошљу у горње заводе?

11) Треба ли установити и уређивати међународну статистику казних завода? Је ли могућно исту уредити? Ако јесте онда у којим границама би је требало уредити и на којим основима?

III Секција: превентивна средства с нарочитим погледом на малолетнике:

1) Да ли би се заводи и друштва за заштиту ослобођених осуђеника у разним земљама могли довести у узајамну међународну везу у намери, да једни друге помажу у остваривању општег им циља, нарочито да узајамно заштићују ослобођене туђинце, који би се налазили на дотичном земљишту и да их чувају од поновног падања у злочин, да једни друге снабдевају потребним подацима и материјалом и т. д.? Како би требало уредити узајамне односе међу овим заводима и друштвима, па да се постигну најбољи резултати?

2) Има ли заједничких интереса и питања, па према томе постоји ли измена обавештења, сагласност у погледима и општа слога у делатности, корисне и могуће између администрација казних завода и њихових потчињених установа, између установа за заштиту и помоћ, за хигијену и удомљење, између органа полиције и јавне безбедности, угушивања скитње и просячања и т. д. — Како би се могла уредити ова узајамна измена оба-

вештења, ова слога у погледима и општа сагласност рада, а да се тиме ни у колико не утиче на независност, добар поредак и правилан рад тих разних установа?

3) Даје ли систем намештања у породицама бољег јемства но систем држања под туторством и надзором јавне власти, да би се обезбедило васпитање, рад и будућност младића? — У којој мери и на који начин би се могао овај систем увести на место држања деце у заједничким за то одређеним заводима, или у колико би се он могао комбинисати с овим последњим?

4) Да би испунила потпуно свој задатак и одговорила својој мисији, не би ли требала друштва за заштиту да се брину о породицама осуђеника и пре, но што се ови пуште на слободу, било то у намери, да се очувају породични осећаји, било да се помогне самим породицама, те да се тако спасу штетних последица, које су неизбежно везане с осуђивањем чланова породице, нарочито кад су ови старешине и родитељи? — Како би се ова специјална улога заштите породица могла испуњавати, а да не побуди никаквог подозрења, но да се из ње по могућству извуку користи за побољшање осуђеника и за његов повратак у живот часна и радна грађанина?

5) Како се делатност завода и друштва за заштиту може на најбољи начин сложити с делатношћу полиције и власти јавне сигурности, па да се ослобођени осуђеници обезбеде и сачувају од нових падова, а друштво од нових штета и узнемиравања, која би из поступка ослобођених могла за њ следовати, а да се међу тим не истиче положај ослобођених и да се они не узнемирују у њиховом приватном животу?

6) Помоћу каквих средстава и на који начин би се публика и јавно мњење најтачније могли обавештавати о правом карактеру и важности питања Кривичног Права и казних завода, нарочито с погледом на сам друштвени интерес, као и о реформама и променама које су у пројекту или се проучавају, о важности тих мера за јавну безбедност и за заштиту приватних интереса, о поправци злочинаца и о општој заштити против злочина?

Званични делегат француски Хербет (Herbette) саопштио је конгресу позив своје владе, да се идући конгрес састане у Паризу.

Међународна Комисија за казнене заводе конституисала се изабрав за председника Хербета, а Галкина Влашкој за почасног председника. Септембра 1893 Међународна се Комисија састала у Женеви ради дефинитивног утврђења програма за париски конгрес и ради свршавања других припремних радова.

V Конгрес у Паризу 1895 (од 22 јуна до 1 јула).

На овоме су конгресу званично биле представљене двадесет и једна земља и тридесет и осам држава; свега је званичних представника било 88.

Питања, која су у секцијама и у заседањима целог конгреса била расправљена, била су ова:

I Секција: питања из казног законодавства:

1) Треба ли поврат да се узима само у овим случајевима, у којима је злочинац понова извршио истоветно кривично дело? Треба ли поопштрење казне да буде прогресивно за сваки нов поврат?

2) Може ли се одашићање у колоније (транспортирација), у најширем смислу, усвојити у рационалном казном систему, и, у случају да може, какву би нарочиту улогу оно имало да заузме?

3) Може ли се у једној земљи признати какво дејство кривичним пресудама изреченим у туђини?

4) Да ли данашњи закони довољно обезбеђују повређеном или оштећеном наконду, коју му има дати учинилац кривичног дела?

5) Да ли треба у казном законодавству задржати трајну поделу кривичних дела на: злочине, преступе и иступе?

У случају да не треба, како би ту поделу требало упростити?

6) За коју врсту кривичних дела у казном законнику, под којим условима и у којој мери би требало допустити у законодавству:

а) систем укора и опомена, које изриче судија и које замењују сваку осуду?

б) условно одлагање казне, било то новчане казне, било казне лишењем слободе или које друге коју судија изриче, али коју осуђени не мора издржавати све докле, докле не би понова био осуђен за које друго кривично дело.

II Секција: питања о казним заводима:

1) Треба ли генерализати и изједначити начин поступања код антропометријског мерења и проучити услове под којима би се могао препоручити савез односно тога?

2) Да ли у женским казним заводима треба да важе нарочита правила, која могу бити сасвим различита од правила за мушке казнене заводе, тако исто и односно рада, односно дисциплине као и односно хране?

Да ли према женама не треба употребити чак и нарочити казни систем?

3) Да ли треба усвојити казне лишењем слободе за време чијег издржавања рад није обавезан?

Да ли је рад у свима заводима неопходан као саставни део реда, предохране, морала и игијене?

4) Имају ли осуђеници права на зараду?

5) Да ли треба умножити казне у циљу да се дејствује на осуђене како надом тако и страхом?

6) У ком облику и под којим условима треба изрицати и примењивати дисциплинске казне?

7) Да ли је, у интересу опште дисциплине и поправке осуђених, боље одвајати боље или горе осуђене?

8) По ком принципу треба рачунати трајање казне за душевно оболеле осуђене:

а) кад су затворени у нарочитим азилима којима управља Управа казних завода?

б) кад су послати у болнице за душевне болести?

9) Да ли се до сад довољно водило рачуна у заводима о дејству физичких вежбања с обзиром на поделу осуђених?

У случају да није, која би се средства могла препоручити?

III Секција: превентивне мере:

1) Које би мере требало предузети па да се спречи, да осуђеници излазећи из завода не потроше улудо своју уштеђевину, и, нарав се тако без ичега, да не буду доведени да несрећно падну у поврат?

2) Како треба да буду организоване школе и библиотеке у заводима, да би могле истински послужити затвореницима: притворенима и осуђенима? Да ли би им нарочито требало дати повремене публикације и друго што би нарочито било њима намењено?

3) Које мере треба предузети, у интересу друштвене безбедности, противу неурачуњивих као и противу оних чија је одговорност умањена у тренутку извршења злочина или преступа?

4) Да ли не би било боље млађије скитнице у поврату затварати на неограничено време, административним путем у радионице, него их осуђивати на ограничено време?

5) С гледишта превентивног, која су предности азида за лечење пијаница, и какви су добијени резултати у тим заводима? (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За оцену умесности новчаних издатака није надлежан Министар већ Главна Контрола.

М. Д., благајник XVIII. пешадијског пука, издао је 8. августа 1902. године (на последњи дан одржане вежбе) резервним официрима при вежби у 1902. године 316. динара, на име припадајуће им логорске дневнице, по чл. 27. у вези са чл. 76. закона о устројству војске.

Министар војни расписом од 7. августа 1902. године БМ 11995., оштампаним у Службеном војном листу 18. августа 1902. године, Бр. 22., објаснио је, да резервни официри, за време вежбања или службе у месту, у које су на вежбу или службу позвати, немају никакву дневницу, пошто им се то место сматра као њихов стални гарнизон.

На основу овог расписа, командант XVIII. пешадијског пука, актом од 10. јула 1904. године, Бр. 3088., тражио је од резервног поручника Јована Миленковића, који је у 1902. години одржао 20-то дневну вежбу, да врати 40. динара, колико му је неумесно исплаћено на име логорског додатка.

Поводом молбе именованог резервног поручника да ослободи од плаћања ове накнаде, пошто је логорски додаток примио пре него што је публикован поменути

распис, Министар војни претписом БМ 11636. наредио је команданту дунавске дивизијске области, да накнаду исплаћене суме тражи од одговорног рачунополагача — ако томе има места, пошто је ту реч о већ учињеном издатку, — а никако од примаоца новца (дијурне). По том претпису, командант дунавске дивизијске области наредио је да М. Д., благајник XVIII. пешадијског пука, као одговорни рачунополагач, накнаду суму за учињени издатак, или, ако он на то не пристане, да командант XVIII. пешадијског пука обезбеди штету задржањем његове — благајникове — плате.

Услед овога, М. Д. се молбом од 14. децембра 1904. године обратио Министру војном, и молио да га ослободи од плаћања ове накнаде, пошто до њега нема никакве одговорности, јер је издатак учињен на основу позитивног постојећег закона о устројству војске од 1901. године (чл. 27. и 76.), који не може бити потривен доцнијим расписом Министровим и који распис може важити само за у будуће, а никако и за прошле — свршене случајеве.

Министар војни решењем од 29. јануара 1905. год. БМ 487. одбио га је од овог тражења, и не упуштајући се у решавање, пошто је у овом случају реч о већ учињеном издатку, за који је, по чл. 18. и 96. закона о уређењу Главне Контроле, надлежна Главна Контрола.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 3. јуна 1905. године Бр. 4125. поништио је решење Министрово, са ових разлога:

Кад се из акта овог предмета види, да је, на основу чл. 29. уредбе о правима, дужностима и одговорности војно-административних лица и чл. 39. правила новчаног II. део (в. акт команданта XVIII. пешадијског пука „Престолонаследника Краљевића Ђорђа“ од 6. јануара 1905. године Бр. 39.), овај недостатак обезбеђења платом жалиоца М. Д., за то, што је нађено да је неправилно издат, и кад сам Министар у својем решењу тврди да је Главна Контрола, по чл. 18. и 96. закона о свом уређењу, надлежна, да реши има ли места тражењу жалиоца, да се од плаћања ослободи, онда је неискрено жалиоца од тражења одбио, него је требао, у смислу чл. 18. и 97., с погледом на чл. 62. поменутог закона и чл. 53. закона о војној администрацији од 28. новембра 1898. године, по овом предмету да подигне тужбу код Главне Контроле, те да се ово питање расправи.

Дрва из пограничног промета при увозу не подлеже плаћању царине.

А. П., оvd., увезао је из Аустро-Угарске извесну количину дрва за гориво. Како су та дрва била из пограничне зоне, тражио је, да се ослободи плаћања царине. Од тог тражења одбијен је решењем царинарнице београдске, које је одобрио и Министар финансија решењем од 3. септембра 1904. год. ЦМ 14516.. налазећи, да је радња царинарнице, у погледу

наплате царине, правилна и саобразна распису од 24. јула 1904. године ЦМ 12763.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 1. децембра 1904. год. № 9258., поништио је решење Министрово, са ових разлога:

По пропису тач. 2. прилога „В“ к трговинском уговору са Аустро-Угарском, становници пограничних округа, који држе земље под закуп преко границе, неће плаћати царину на производе тих земаља, где долази и дрво.

Овај, дакле, законски пропис ослобађа царине све производе под закуп узете земље, па и дрво, те је неумесно, расписом од 24. јула 1904. године ЦМ 12763., на које се решење позива, објашњено, да се тај пропис односи само на оне земље, које су узете под закуп у циљу привредном.

Закон не прави разлику између земље за обрађивање и земље под шумом. У осталом, привредна је радња и подизање и експлоатација шума.

М. В.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(СВРШЕТАК)

Белика маса злочинаца управља своје нападе у интернационалном саобраћају, као и у својој отаџбини, на привредна добра. Најпознатија су дела зацело један читав низ различитих превара, од којих ваља на првом месту споменути злогласно варање шпанских копача прикривеног блага. Има већ десет година како Немачку, Аустро-Угарску, Француску, Италију и Америку плаве писма из Шпаније, понајвише из Барселоне и Мадрида, у којима пошиљач саопштава, да је због банкротства, по каткад и као ратни заробљеник, бачен у тамницу, и да је закопао украдене или утајане хартије од вредности у суми од неколико стотина хиљада франака, које је сада намеран да подели с адресатом. Ради подизања овога блага потребно је само неколико хиљада франака, са којом сумом нека адресат изволи што пре доћи на једно одређено место у Шпанији. Ако се прималац писма упусти у ствар и замоли за детаљнији извештај, онда добије извештај из новина и преписе судских пресуда, којима се први извештај потврђује, а који су, наравно, фалсификовани. Ако прималац писма изјави да је готов за пут, онда му се саопшти тајни знак за распознавање, који ће му при доласку у Шпанију служити као легитимација. И ако штампа стално, у кратким размацима времена, обраћа пажњу публици на ово провидно варање, ипак се увек нађу безазлени људи, који иду у Шпанију, где им се понети новац придигне, после чега нестане посредника без трага, оставивши у рукама своје жртве, у најбољем случају, по какав чек без вредности, који гласи на неколико стотина хиљада франака. Овај маневар, који

се шпански „entierros“ назива, изгледа да се врши помоћу књига, у којима су означене трговачке и занатлијске фирме. Јер је утврђено да та преварна писма добијају, по најчешће једновремено, чланови извеснога еснафа и то у толиком броју, да берлинска полицијска управа годишње по неколико стотина достава добије. На жалост проналажење варалица остаје готово увек без успеха, и поред најживљег трагања, која потпомажу и дипломатски заступници у Мадриду. Покушај преваре по шпанском праву није кажњив. Преварена пак лица боје се јавности из лако појимљивих разлога, особито и с тога, што су и она обично постала саучесници бар путативног деликта. У најновије доба покушане су сличне преваре из Лондона, одакле су под лажном фирмом немачког конзулата слата саопштења о наследствима, која су тобож припала адресатима, заједно са молбом за 300 марака „на име трошкова“.

Блиско је сродна са описаним преварама делатност интернационалних коцкарских дружина, чија ће се главна колонија такође у Лондону налазити. Ове дружине приређују заједничке излете у најславније светске бање и коцкарнице. Наш казнени законик у §. 284. одељ. 2. већ спомиње чешће појављивање страних коцкара, прописујући за њих протеривање из земље, чиме се, нема сумње, није много успело, пошто се коцкари обично убрзо враћају под другом маском. Једну подврсту интернационалних коцкара чине страни власници кладионица, који огласима и рекламама теже да публику намаме на опкладе за разне трке, и велике суме из земље извлаче. Они принципијелно не исплаћују велике добитке, а у своје сигурном уочишту у иностранству знају вешто да се извуку од грађанско-правне и криминалне одговорности. У непосредној вези с овим стоје интернационалне преваре с лозовима, које се нарочито опажају као протурање премија од лозова из иностранства. Центри ових манипулација јесу Амстердам, Будим-Пешта, Копенхаген и неколико швајцарских вароши. Средством многобројних агената, као и помоћу писмених понуда, продају се муштеријама удели у лозовима, које продавачка фирма наравно никад није имала, већ која само улоге наплаћује, али премије никад не плаћа. Од како је код нас ступио у живот нов закон о лутрији, од тада се често из иностранства протурају лозови, који су у Пруској забрањени. Понуде се шаљу поштом као пошиљке новина или књига, и у најновије доба искључене су од поштанског отправљања према члану 16. одељ. 5. уговора о светском поштанском савезу.

Говорећи о последњим кривичним делима доспели смо већ до поља интернационалне криминалне трговине, међу чијим многобројним гранама видну улогу има промет покрађене робе. „Sore“, т. ј. украђена роба, најопасније је доказно средство против лопова, коју он гледа што је могуће брже да протури. При великим покрађама спреман је јатак, који се раније о дану извршења крађе извести, још за време извођења дела да покрађене металне

ствари претопи. Ако пак покрађене ствари нису погодне за овај поступак, онда помоћи мора пружити што брже и што даље отправљање покрађе с места извршења дела. У неким удбеницима криминалне полиције, публикованим у средини 19. столећа, јако се туже аутори њихови на то, што се од увођења железница покрађене ствари већ идућег дана по извршењу дела налазе 20 до 30 миља далеко, чиме се истрага неописано отежава. Данас сасвим природно путује покрађена, скупоцена роба одмах у иностранство, нарочито пак овде амондонска пијаца с јувелима игра велику улогу као место протурања робе. И покрађене хартије од вредности по праву се само код страних банака залажу и продају. За предмете од мање вредности успостављен је добро организован транспорт помоћу руских торбара, који тамо амо између Русије и Немачке путују, и у домаћим старинарима своју редовну муштерију имају.

Другу форму злочиначке трговине представља нам делање т. зв. „црних дружина“. Злочинци ове врсте узимају под кирију најфиније дућане, наместе га и удесе врло сјајно, истакну звучну фирму, накупују робе на кредит колико је год могуће, па онда читава стоваришта одмах продају у бесцење у иностранство. Чим с тим буду готови, а повериоци се појаве, њих одмах нестане, да се никад више не виде.

Трговина са фалзификатима чини опет засебну групу. При овоме не треба у првом реду мислити на продају рђаве робе или фалзификованих старина и раритета, премда баш трговина с последњим предметима сада у велико цвета. Пре у ову групу долази протурање тајанствених средстава за лечење, што се у последње доба поглавито из Енглеске и Америке врши под плаштом науке. На жалост дневна штампа још непрестано отвара своје ступце огласима, у којима се хвале сугестивна средства, упуства за хипнотизирање, електрични крстови, планшете и слични предмети без вредности. Много већи значај има трговина са лажним папирима од вредности и новцем, а пре свега са лажним новчаницама. Фалзификовање новчаница и новца управо још се само интернационалним путем и врши. Велика пажња, коју све модерне државе обраћају на прављење свога металнога и папирнога новца, чини да је подражавање без суделовања стручњака немогуће. Набављање стручњака у земљи ради грађења ликова за новчанице и новац и сувише је опасно. С тога се при фалзификовању овако поступа. Фалзификатор путује по разним великим варошима, и у свакој наручи да му се израде потребне плоче или матрице, на пр. у Паризу средња слика једне несвчанице од сто марака, у Лондону оквир за исту новчаницу и т. д. Његов изговор при поручивању, да му је то потребно ради прављења слика за рекламу или ради шаљивих слика, налази на тај начин на мање неповерење. Овакав поступак пружа осим тога и ту корист, што у случају открића постоји само некажњива припремна радња или неко кривично дело, које се благо казни (на пр.

§ 360 тач. 4. немачког казн. зак.). Берлин је најомиљеније место за порудбине ове врсте, пошто је на далеко чувена вештина наших мајстора. У нашем криминалном музеуму налазе се плочице и штемплови за енглеске, талијанске, холандске и руске новчанице и новце. Много се говорило и о фабрикама за прављење правих сребрних новаца, за које се вели да у Америци постоје, и да своју корист отуда извлаче, што међу мање сребра по што је прописано. Међу тим до сада се ови гласови нису обистинили. Поред новца поштанске су марке омиљен предмет фалзификовања, и то како оне које важе, тако и старе марке, на које скупљачи марака много полажу. Берлинска криминална полиција пронашла је прошле године једну фабрику, у којој су се ванредно лепо израђивале руске марке, а ухапсила је и једнога трговца, који је са собом носио велику количину лажних марака, врло ретких и омиљених код скупљача.

За народно благостање можда је још опасније од прављења лажног новца делање фабриканата т. зв. подрумских меница, које је недавно откривено у једној овде расправљеној парници, а које се у две форме извршује. Прво се лиферују по порудбини менице од сваке потражене вредности и врсте. Издаваоци и жиранти ових „хартија од вредности“ потпуно су безимовине, и њихове потписе агенат плаћа 25 до 50 пенинга. Поред тога посредује се измена меница између двају посрнућих фирми. Безвредносне менице пуштају у саобраћај, као менице својих муштерија трговци, који се овим недостојним средством служе, чиме можда још дођу до кратковременог кредита, али потпун крах наравно само одложе. Главне агентуре за издавање и протурање подрумских меница налазе се у Паризу, Бечу, Лондону, Базелу и Будим-Пешти.

Најзад да споменемо још две злочиначке трговинске гране из области деликата против наравности. Дубоко жаљење изазива јако интернационално ширење порнографске литературе. Књиге, које искључиво садрже описе полних ексцеса најодвратније врсте, пореклом су већином из Будим-Пеште, Париза, Лондона, а из Америке; фотографски снимци свију могућих полних перверзитета донесе се у Немачку из Италије (Бенова, Турин) и Шпаније (Барселона). Купце ових гадних продуката ваља тражити на сваки начин међу индивидуама с патолошким наклоностима, али поред тога и међу омладином — у чему лежи велика опасност по националну наравност. Трговина с овим артиклима мора да даје велику зараду, и не може да се угуши и поред великог ризика трговаца, којима су већ читави колски товари њихове робе били одузимани и уништавани.

Други, интернационално обављани злочин против наравности, јесте трговина с девојкама, чије је делање први пут скренуло пажњу широк кругова на то, да постоји интернационално организовано вршење злочинства. Кад су се открили начини рада трговца с девојкама, онда се публика запрепастила од

чуђења сазнавши да постоје злочиначка предузећа, чији власници раде с великим капиталом и помоћу читаве војске агената и подагената. — док је полиција свију земаља одавно већ водила борбу с овим опасним противницима друштвеног поретка и то не само на пољу трговине с девојкама. У овом трговању можемо два типа разликовати. Лакша форма показује нам се као измена проститутака између бордела, — предузеће, о чијој неморалности не треба зацело ниједну реч потрошити, али чија се социјална опасност на против сасвим губи према правој трговини с девојкама. Ова се трговина састоји у набављању поштених женских лица ради вршења блуда. Сокачки описи поступака трговаца с девојкама скроз су претерани и фантастично окићени. Много сажалевања кћи из сироте али добре куће, која је као гуверната за иностранство ангажована, па тамо у бордел продана, чини у пракси сасвим ретку појаву. Сем тога и ослобођење таквих девојака из руку трговаца лако је извршити, пошто сви консулати и полицијске власти највећу пажњу обраћају и сваку захтевану помоћ указују. У главном за трговину с девојкама, као што се она данас води, долазе у обзир као извозничке земље Угарска и пољске делови Аустрије и Русија. Тамо наставно јеврејско становништво живи под тако жалосним привредним и културним условима, да агенти трговаца с девојкама увек налазе погодно поље за свој злочиначки рад. Жртве се не ретко намаме обећавањем венчања. Али у највећем броју случајева изгледа да оне врло добро знају, каква их судбина чека, и дају се заслепити сјајном спољном страном таквога живота, нарочито пак сјајном гардеробом, коју се надају добити. Транспорти купљених девојака полазе из аустријских и талијанских пристаништа и готово искључиво иду у Јужну Америку. Немачка је скоро сасвим искључена из целе ове трговине и као извозничка и као увозничка земља, а не долази у обзир ни као земља, кроз коју пролазе транспорти. Али ипак Немачко Царство није оклевало да се придружи уредби о сузбијању трговине с девојкама, која је 18. маја 1904. године уговорена између Немачке, Белгије, Данске, Шпаније и Француске, Велике Британије, Италије, Холандије, Португалије, Русије, Шведске, Норвешке и Швајцарске. Осталим државама слободно је да приступе. Уговорне државе обавезале су се, да установе централна надлештва, која ће скупљати све вести о трговини с девојкама и једна с другим у непосредан саобраћај ступати. Она једна другом узајамно јављају долазак лица, осумњичених да се баве трговином с девојкама, надзиравају њихов рад и старају се о повратку девојака, које би евентуално пронашла, у отаџбину. Као централно надлештво за Немачку служи берлинска полицијска управа.

Као и трговина с девојкама једна је врста трговине с људима и набављање дечака дротара из Угарске. Поједини подузетници довлаче читаве чете ових подудраслих дечака, које терају да торбаре

по кућама са мишоловкама и другом дротарском робом, а код куће их остављају да трпе највећу оскудицу у храни, стану и оделу. Берлинска је полиција у последњим месецима из основа рашчистила с овом трговином, при чему заслужује са благодарношћу да се спомене потпора, коју нам је указивао аустроугарски конзулат.

* * *

Моја је намера била да Вам у крупним потезима нацртам слику интернационалних злочинаста у њиховим данашњим облицима. Ако сам свој задатак као што треба испунио, то онда све Вас прожима осећај да је преко потребна помоћ против злочинаста. Средства, која су за ово потребна, нека буду само у кратко наглашена. Мора се признати, да је увођење општега интернационалнога кривичнога права и најпространије коришћење установом издавања криваца, успешно оружје, за којим вреди жудети. Али остварење на ово управљених тежњи лежи у далекој будућности, и оно не сме успоравати предузимање безусловно потребних реформа. На послетку и није то сувише велика штета, која се не би дала подносити, ако се кажњавање овог или оног злочинца осујети због неке празнине у интернационалном материјалном кривичном праву или због недопуштања издавања кривцевог. Много је важније, да интернационалне злочинце, чије кажњавање омогућава право, које важи, одиста и постигне праведна казна, и да се власти ставе у могућност, да хапшењем и протеривањем спрече развијање злочиначке делатности опште опасним странцима. По моме мишљењу најбоље средство за ово пружа установа централних полицијских надлештава у свима главним варошима, ради сузбијања интернационалних злочинаста сваке врсте, каква већ постоје због трговине с девојкама. Ове централе морају уживати потпуну слободу у међусобном званичном саобраћају, и бити обавезне, да се узајамно обавештавају о кретању интернационалних злочинаца, као и да договорно раде приликом гоњења и хватања побеглих злочинаца. Остварењем овога плана бавиће се у Хамбургу месеца септембра интернационални ареопаг криминалистичког удружења.

Др. Драг. А.

КОЦКАРИ И КЕСАРОШИ

(НАСТАВАК)

Противно особинама старих коцкара и кесароша: да никад не газе у тежа кривична дела, и да у своје операције уносе што више смишљености и уметности а што мање дрскости и опакости, данашњи њихови другови потпуно су се и у свему идентификовали са најокорелијим злочинцима.

Пре свега, данас нема никакве разлике између кесароша и коцкара бар у начину њиховог рада. Пословима, који су некада долазили у сферу ових последњих, слабо

се ко и бави данас, јер „доносе врло мало“. Да није још бугарских „цепчика“, који су од пре 2—3 год. почели долазити у Србију, и који се обично баве овим пословима, на њих би се — ове послове — и заборавило.

Али, не само да данас нема никакве разлике између кесароша и коцкара, већ шта више, нестало је сасвим и разлике између кесароша с једне, и опасних лопова и разбојника с друге стране.

Док су старији коцкари и кесароши увек остајали, као што смо видели, у области простих крађа, дотле данашњи не презају ни од самог разбојништва и убиства, а о опасним крађама већ и да не говоримо.

Међу нашим данашњим кесарошима има и убица, као што су Миладин Ристић и Миљко Баралић, и разбојника као што су: Станоје Богдановић, два брата Ускоковића, „Топчија“, „Шиља“, „Јагодинче“ и т. д.; и веома опасних крадљиваца: Драгутин Вељковић — „Гишица“, Јован Петровић — „Шобота“, Јоца Сакошанин, Коста Новаковић. — „Конзул“, Милан Личанин, Милан Радовић, Милутин Милошевић — „Ђора“, Чумић, „Бранковац“, „Попче“; и препредених варалица: Антоније Бабушковић и Милан Биволаревић, па најзад и светских хоштаплера, као што је познати Баришић.

Са изузетком двојице тројице, сви побројани у добу су између 20—30 год., а већ су по два пута, три пут па и више пута судски осуђивани. Тако је Станоје Богдановић, најопаснији и најдрскији међу свима данашњим кесарошима, био већ у два маха осуђиван на по 20 година робије, па је и сада под истрагом због разбојништва, које је јула месеца ове год., у дрштву са Ристићем, „Топчијом“ и још 5 кесароша извршио над Миленком Стевановићем, тужиоком из Прилепа, а на путу између између Кнића и Б. Брда.

Од како је пуштен са осуде, а го је од јула 1900 год., Станоје је окупио око себе најдрскије и највештије коцкаре и с њима, као какав хајдучки харамбаша, крстари по унутрашњости, с панађура на панађур, док „млађи другови“, који се још нису показали „достојни“, да уђу у ову „кесарошку аристократију“, хватају тргове и железничке возове.

Драгољуб Милојевић — „Јагодинче“, нема више од 28 год., а већ је четири пута судски осуђиван. Бабушковић¹⁾ је у самој Бугарској осуђиван судски седам пута, а и код нас два пута, — све због крађа. „Гишица“, „Шиља“, „Шобота“, „Сакошанин“, „Чакар“, били су већ по три пута на робији и ако су сви испод 30 год. старости; оба Ускоковића, „Попче“, „Конзул“, „Личанин“, „Радовић“, Чумић по два пута, и т. д.

¹⁾ Ово је онај пети Бабушковић, који је децембра месеца пр. год., у дрштву са бугарским коцкаром Стеваном Добремом, преварио на „Тркалишту“ једног сељака, потуривши му вишек са новим двоцирцима у место наполеона, и измамивши му на овај начин 400 динара. Пошто се ово дело извиђало и судило на тужбу приватног тужиоца и по положеној такси, а оштећени ову није хтео положити, то су обе варалице пуштене у слободу.

Кад би изређали све наше кесароше и њихове осуде, тешко би се нашло њих 20 који нису били по два пута судски осуђивани, и можда свега 10—12, који су само једном били на осуди. Овде подразумевамо само судске осуде, и то увек за прљава дела, а о полицијским и да не говоримо.

Истурне књиге Управе града Београда испуњене су поглавито кесарошким именима,²⁾ а исти је случај са деловодним протоколима панађурских комесара.

Ове многобројне осуде доказују очигледно ове две ствари:

1. Да власти савесно и енергично испуњују своју дужност, и

2. Да оне — ове осуде — овакве какве су данас промањују свој циљ; да су апсолутно неспособне, не само да излече, већ и да спрече нагли развитак зла о коме је реч.

И онда, сасвим природно, настаје питање: шта да се ради? Сме ли се и даље овако оставити, или се морају предузети мере да се друштво што пре заштити од ових опасних личности? Несумњиво је, да оно има права на ову заштиту, а очигледно је, да данашња законска средства која властима стоје на расположењу према кесарошима, нису довољна да ову заштиту огарантују. Логична последица овога у томе је, да треба што пре тражити пута и начина да се, према данашњим приликама, створе и нова средства за друштвену одбрану — средства која ће у свему одговарати навикама и особинама данашњих кесароша, и њиховој опасности по друштво.

Разлика између некадашњих и данашњих кесароша огромна је у сваком погледу, па с тога и средства за њихово сузбијање морају бити различна. Оно, што је некада било довољно за *просте крадљивце*, није и не може бити довољно за убице и разбојнике. Сваки, који је ма и најмање посвећен у ову ствар, са овим је давно и давно начисто. Питање је само: шта треба радити, и које мере треба предузети да би се стало на пут његовом прогресу, за данас једно од најважнијих питања у области кривичног права.

Увећавање криминалитета по несрећи је неоспоран факт, а један од битних узрока овог увећавања лежи, очигледно, у поврату — у законским повредама вршеним и понављаним од истих преступника.

Али је исто тако неоспорни факт, да се умножавање злочина и преступа не показује толико у броју криваца, колико у броју извршених злочина и преступа, услед чега један кривац постаје извор више sukcesивних кривица.

На овај начин, злочин се постепено локализује и постаје врста заната, професије извесне категорије личности. Појава ова, у осталом, није за жаљење, јер је много лакше борити се против познатог и обележеног зла, али је за жаљење што су данашња репресивна средства недовољна за ову борбу.

²⁾ Чим престану панађури, а то је у позну јесен и преко зиме, већина коцкара а нарочито они који нису успели „да спреме зимницу“, поврне у престо- ницу и већа окружна места где им је, ако ништа друго, осигуран стан и храна — у затвору.

— Није ли за дубоко жаљење, вели бриселски адвокат Dupont³⁾ констатовање факта: да слабост и непотпуност данашњих репресивних средстава чине судску акцију неуспешном, и на овај начин доприносе знатно развитуку овог великог друштвеног зла (поврата). Чиме, доиста, данашњи позитивни закони противстају све већој и већој опасности од напретка поврата? Далеко од тога да воде рачуна о *опасној природи* повратника, која се јавља као резултат свих њихових криминалних манифестација, позитивни закони задовољавају се тиме, што поврат сма- трају као отежавану околност и овлашћују судију да, у извесној мери, повећа казну повратнику.

Ни карактер законске повреде, ни онај казне, ни начин извршења осуде, нису ни у колико измењени фактом поврата: судија има просто овлашћење да повећа казну, и то само до извесног максимума.

Једно мало увећање казне за последњу повреду закона, једино је, дакле средство, које законодавство ставља на супрот прогресивном развитуку професионалног злочина. Неопходно је потребно, међутим, да казнени закони, инспиришући се на првом месту потребом друштвене заштите, уђу што пре у нове путеве, обележене криминалном социјологијом. Другим речима, неопходно је потребно приступити што пре радикалном преображају и у законодавству које се односи на поврат, и у начину извршења казне над повратницима.

У овом истом смислу изражава се и Д-р Jaspard у свом реферату последњем међународном криминалном конгресу у Хамбургу (од 11—15 септембра тек. год.) о опасним повратницима.

Пошто је претходно истакао разлику између старе класичне и нове криминално-антрополошке школе у основним погледима на злочин и злочинце, обележавајући ову разлику познатом истином: *да данас нема злочина већ злочинаца*, Д-р Jaspard вели:

(свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОХВАТАНИ КОЦКАРИ

Адам Исавиовић, звани „Чакар“ и Мирко Ранковић, звани „Азаџац“, чије смо слике изнели у прошлом броју, ухватио је начелник среза смедеревског по телеграму Управе града Београда и спровео начелнику ср. белничког, где одговарају за крађу.

ПОТЕРЕ

Миодраг син Андреје Урошевића из Краварнице у срезу јадранском извршио је опасну крађу Димитрију Петровићу, кафеџији из Шапца. Одneo му је разне ствари, један пар мушкога одела и 180 динара у готовом новцу. Миодраг је стар 21 год., средњег стаса, плав; од одела има зимски капут, прслук и панталоне, на по-

гама ципеле, а на глави шубару. Препоручује се свима полиц. и општин. властима, да трагају за Миодрагом и о резултату извести начелство окр. подринског с позивом на Бр. 17276.

Милорад Крсјаковић, тежак из Беле Реке у срезу мачванском, побегао је из државне болнице 2. тек. м-ца. Он је стар 26 год., средњег раста, мршав, блед, ћосав; на себи је одneo болничко одело, блузу, прслук и панталоне од плаве војничке чоје, ципеле и плаву шајкачу. Обраћа се пажња свима властима на одбеглога болесника с тим, да га у случају проналаска упуте стражарно Управи града Београда с позивом на Бр. 38838.

Гавра Делетић, пиљар из Земуна радно је ортачки са Радом Плачковом, тамошњим, па како је имао код себе сав новац (око 600 круна), он га је понео и 4. тек. м-ца побегао некула. Редарствено поглаварство из Земуна актом својим молило је Управу града Београда за тражење Гаврино, који је раније радио у Аранђеловцу и Крагујевцу. Препоручује се свима полиц. и општин. властима, да за њим трагају и о исходу извести Управу града Београда с позивом на Бр. 38082.

Милутин и Јосип Вељићи, из Вукашњића, окривљени су за неколико крађа стоке, али се налазе у бегству. Милутин је висок, развијен, стар око 40 година, нос му је цовијен и спљоштен, у селачком сукненом оделу. Јосип је средњег раста, стар 32 године, пун, великих бркова, носи гуњ и панталоне. Начелство округа ваљевског актом Бр. 12808 моли за њихово тражење и хватање.

Душан Јовановић, пекарски момак из Београда, погодио се код Тасе Павловића, пекара, па је побегао од газде, одневши ове ствари: један ам са кајасима, два оглава, један мекинтош, један пар чизама, два пара рубља, један кишобран и један капут. Душан је стар 35 година, средњег стаса, смеђ, крњава носа, у грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га у својим домањима потраже и у случају проналаска упуте квартал савамацком управу града Београда с позивом на Бр. 12391.

Андреја Н. Митровић, раденик, извршио је опасну крађу новаца Драги Милошевић, удовој из Београда, па је некуда побегао. Он је стар око 25 година, пуног лица, малих плавих бркова, обржан; на себи је имао чупави зимски капут пепељаве боје, црне панталоне и црни шепир. Нека полиц. и општин. власти обратите пажњу на одбеглога и у случају проналаска извести Управу града Београда с позивом на Бр. 40271.

Радоја Стајкова — Радојева, из Бугарске, тражи Министарство Унутрашњих Дела актом ПБр. 28071. Радоје је стар 24 године, средњег стаса, плаве косе и бркова, румен и пун у лицу. Ако би га власти пронашле, нека одмах извести о томе Министарство, од кога ће добити потребна даља наређења.

Непознати крадљивац на дан 12. т. м-ца ушао је у отворени стан Милеве Кундића из Лознице, и одneo јој 2000 динара у готовом новцу у новчаницама од по 100 динара, један златан сат са две гранчице окићене дијамантима, два златна ланца дугачка по 1-50 метар, две дијамантске игле и један сребрни женски прстен са дијамантима. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и цокрађом живо трагају и у случају проналаска извести начелника среза јадранског с позивом на Бр. 17497.

³⁾ Bulletin de l'Union Internationale de Droit Pénal, књ. III. св. I.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Филип Јојић, тежак из Арбанашке у ср. прокупачком, Лепоје Стаменковић, тежак из Стубле у срезу јабланичком и Вуле — Вучко Тодоровић, Пећанац, који нема сталног места пребивања, на дан 1. тек. м-ца извршили су убиство над Ђорђем Петровићем председником општине крушевичке, а сина су му Драгутина тешко ранили, када су они радили на своме имању у Црној Бари. Њих је на дело подстрекао и довео Костадин Ивановић, тежак из Црне Варе у ср. власотиначком. Вуле се налази у бегству, а остала тројица налазе

жење и у случају проналаска да га под јаком стражом спроведу начелнику среза власотиначкога с позивом на Бр. 11386.

У 33. броју «Полицијског Гласника» од прошле године објављена је слика овога лица под именом Чедомира Марића, коцкара, из Панчева, који је тада био ухваћен у Грузи и од стране начелника среза грузанског кажњен са затвором и прогонством у Панчево као своје место рођења.

Међутим, као што је се доцније утврдило, то није био Чедомир Марић, већ Јеврем К. Миладиновић, коцкар из В. Пчелице, у ср.

Филип Лепоје Костадин

се под истрагом и у притвору код начелника среза власотиначког, код кога су потпуно признали дело.

Вуле је стар 27—30 година, омаленог стаса, црних очију, малих црних бркова, у лицу сувоњав и црне масти. Одело често мења; по потреби облачи сељачко сукнено одело и опанке, а неки пут опет грађанско одело са шајкачом или шениром на глави. Како и до тада није имао сталнога места пребивања, а највише се бавио по срезовима: прокупачком, јабланичком и косаничком, то није искључена могућност да се и сада тамо где крије код каквог старог сумњивог познаника.

Филип је стар 27 година, високог стаса, добро развијен, у лицу сувоњав, очију граорастих, бркова смеђих, браду брија.

Лепоје је стар 50 година, средњег стаса, развијен човек, смеђих очију, плавих густих бркова, обријан.

Костадин је стар 40 година, средњег стаса, добро развијен, плавих очију, ретких и плавих бркова, такође обријан.

Начелник среза власотиначког послао је уредништву слику ове последње тројице, молећи да свако, ко би знао да су они извршили још какво казниво дело, то њему достави. Полицијским и општинским властима, пак, препоручује се, да за Вулом нареду најживље тра-

левачком округу моравском, који је тада одговарао код начелника среза левачког за једну опасну и једну просту крађу, па је из притвора побегао и преко Крушевца и Зајечара отишао у Бугарску, одакле је враћен у Зајечар, где се у начелству показао под именом Чедомира Марића из Крагујевца, те је због такве његове изјаве спроведен у Крагујевац, али у путу између Туприје и Јагодине успе те побегне испред спроводника и дође у своје село — В. Пчелицу. Ово је било на други дан Тројица, а одмах сутра дан отишао је у Краљево, где се бавио до 24. јуна, а тада га је тамошња полиција ухватила и казнила као кесароша са два дана затвора, а по том и са 30 дана због обмане власти. Када је одатле пуштен, отишао је у Грузи, где је у селу Драгобраћи ухваћен и кажњен поред затвора и прогонством у Панчево — «место рођења».

У Управи града Београда, где је био спроведен из Крагујевца да се пребаци у Панчево, зачудили су се да је он родом «из прека», јер је и његов изглед, и говор, и одело — све против тога говорило, но он је на учињену примедбу о томе објашњавао: како је још лететом прешао у Србију и тако се временом претопио у тип српскога сељака.

Када је спроведен у Панчево задао је тамошњим властима за неколико дана грдна посла. Претурене су све књиге и у полицији и у општини, па пигде ни помена о «Чедомиру» и његовим «помрлим родитељима». Саслуша-

вани су и стари људи, па ни они нису, природно, могли ништа показати. На посетку га је панчевачка полиција после неколико дана опет вратила у Београд са извешћем да му се родбина није могла пронаћи и да они сумњају да је он њихов поданик.

На поновно његово категорично тврђење, да је он отуд родом буде поново враћен у Панчево са новим подацима, које је он дао, али га панчевачка полиција није хтела примити, већ га је одмах натраг вратила, пошто није било никаквих доказа да је њихов поданик. Управа га, пак, такође није хтела примити, јер је још мање било доказа да је српски поданик, нарочито кад он то још одриче.

Због тога отресања две државе од њега, он је био принуђен да једно време проведе на лађи, путујући од Београда до Панчева и обратно, док на посетку, на неки начин није убедио панчевачке власти да је ипак њихов поданик, те су га једва једном понова примиле и шта су знале са њим друго да раде, већ га пуште да «тражи фамилију».

Убрзо је увидео да тамо за њега нема општапка, те једног дана седне на лађу дереглију и оде у Шабац, одакле је ишао и лутао по целој западној Србији. У близини Ваљева нападне га једна стража, од које он нагне у бегство, а она опет опали за њим из пушака, те га рани у леву пету.

Кад му је ово лутање досадило, а знао је да нема јаких доказа о његовим кривцама, за које је био стављен у притвор, отишао је и сам се јавно власти ср. левачког, где се истрага противу њега водила.

На претресу је код јагодинског првостепеног суда нешто због немања довољних доказа, а нешто из сазнања због његових авантура и страдања у бегству, порота га огласи као некрива, те га суд пусти.

Јеврем је стар 24 год., а већ је два пута био осуђиван. Први пут пресудом јагодинског првостепеног суда од 26. марта 1899. године Бр. 5858, по којој је за крађу био осуђен на 6 месеци затвора, а други пут је опет за крађу пресудом истог суда од 19. фебруара 1902. год. Бр. 3191. осуђен на три године робије.

Он је повисок, сувоњав, плав, бркова татких, смеђих, очију зелених.

Како он тумара по вапацима и опасан је за имаовну безбедност, то се властима скреће пажња на њега.